

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА
ФАКУЛТЕТ „УПРАВЛЕНИЕ“
КАТЕДРА „УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРАЦИЯ“

Приета от ФС (протокол №12/29.04.2024 г.)

Приета от КС (протокол №10/16.04.2024 г.)

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:

(доц. д-р Добрин Добрев)

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: „ЕТИЧНИ СТАНДАРТИ В ОБРАЗОВАНИЕТО”

ЗА СПЕЦ: „Мениджмънт на образованието“; ОКС „магистър“ – редовно обучение

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 5 за СНУ, 6 за ДНДО

СЕМЕСТЪР: 9 за СНУ, 11 за ДНДО

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 240 ч.; в т.ч. аудиторна 75 ч.

КРЕДИТИ: 8

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО (часове)</i>	<i>СЕДМИЧНА НАТОВАРЕНОСТ (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:		
Т.ч.		
● ЛЕКЦИИ	45	3
● УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	30	2
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	165	-

Изготвили програмата:

1. ....

(доц. д-р Стоянка Георгиева)

2. ....

(гл. ас. д-р Силвия Димитрова)

Ръководител катедра: .....

„Управление и администрация“ (доц. д-р Десислава Серафимова)

I. АНОТАЦИЯ

Учебната дисциплина „Етични стандарти в образованието“ предлага знания, които разширяват и задълбочават теоретичните и практически умения на студентите да се ориентират в сложните и динамични социални отношения в глобалния свят. Акцентира се върху възможността за съзнателно и целенасочено въздействие върху отношенията в сферата на образованието чрез механизмите на морала и в духа на утвърдените от човечеството морални ценности, норми и принципи. Целта е студентите да развият и задълбочат своите етически познания, както и разширяването им с практически приложими знания, компетентности и умения.

Курсът по „Етични стандарти в образованието“ изяснява фундаментални етически категории като добро и зло, свобода и избор, достойнство и чест, съвест и отговорност, дълг и дължимо, добродетели и пороци, справедливост и толерантност. Целта е стимулиране на цялостната ориентация на студентите към формиране на професионализъм и осъзнаване на изключително важната роля на професиите в образованието за развитието на обществото.

Конкретни умения, които трябва да придобият студентите:

- да разпознават етическите проблеми и да обосновават техния етичен характер;
- да осъществяват етически анализ на всяка конкретна ситуация и на очакваните резултати;
- да формират критическо и оригинално мислене с оглед постигане на обосновани етически оценки и вземане на етически правилни решения;
- да използват етически аргументи при вземане на решения в професионален и житейски план.

Учебната дисциплина „Етични стандарти в образованието“ предоставя възможности за формиране на личностна компетентност, гражданска компетентност и компетентност на културна осведоменост и изява.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

No. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ	БРОЙ ЧАСОВЕ		
		Л	СЗ	ЛУ
Тема 1. ЕТИКА И МОРАЛ – ТЕОРЕТИЧНА РЕФЛЕКСИЯ		4	2	
1.1.	Философско-исторически акценти на употреба на термините „етика“ и „морал“			
1.2.	Съвременна употреба и специфика			
1.3.	Поява и развитие на етическите теории. Постмодерната етика			
1.4.	Предметно поле и структура на етическото познание. Взаимоотношението етика – педагогика			
Тема 2. ПРИНЦИПНИ ОСНОВИ НА ЕТИКАТА		4	2	
2.1.	Естествен закон, утилитаризъм и категоричен императив			
2.2.	Безусловност на фундаменталните права на човека			
2.3.	Културата като развитие на моралните отношения			
2.4.	Перспективи на етиката – поведение, ценности, принципи			
2.5.	Теоретични равнища на етиката			
Тема 3. МОРАЛНИ СЪЖДЕНИЯ И ЦЕННОСТИ		2	2	
3.1.	Целесъобразността на моралното поведение			
3.2.	Интереси, ценности и норми			
3.3.	Етиката като философия на ценностите			

3.4.	Етика на човешките отношения			
Тема 4. СИСТЕМА НА ЦЕННОСТИТЕ		2	4	
4.1.	Видове ценности – афективни, екзистенциални, икономически, политически			
4.2.	Етическите ценности в аксиологична перспектива			
4.3.	Естетически, религиозни и познавателни ценности			
4.4.	Позитивни и негативни консумативни ценности			
4.5.	Организационни и социални ценности. Динамика на ценностите			
Тема 5. ПРИЛОЖНА И ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА		4	2	
5.1.	Приложната етика – теоретични акценти. Приложната етика като методология на промяната			
5.2.	Приложната етика и ученето чрез казуси			
5.3.	Професия и професионална общност			
5.4.	Етични аспекти на професионализма			
5.5.	Професионално самосъзнание и професионален морал			
Тема 6. ЕТИЧНИТЕ СТАНДАРТИ В СФЕРАТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО		4	2	
6.1.	Ролята на етиката в образованието			
6.2.	Етични стандарти – същност и видове			
6.3.	Специфика и приложение на етичните стандарти в образованието			
6.4.	Ценностите като основа за стандарти			
Тема 7. ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА И ПЕДАГОГИЧЕСКА ЕТИКА		4	2	
7.1.	Педагогическата етика като специфичен тип професионална етика			
7.2.	Развитие на етичните проблеми в образователните организации. Значение на етичните стандарти			
7.3.	Категории и равнища на педагогическата етика			
7.4.	Теоретико-практически задачи на педагогическата етика			
Тема 8. ПРОФЕСИОНАЛНИ ЕТИЧНИ КОДЕКСИ		2	2	
8.1.	Същност и специфика на професионалните етични кодекси. Нормативна рамка			
8.2.	Професионални ценности на учителя			
8.3.	Доверието като морален ресурс и като етическа инвестиция			
Тема 9. МОРАЛНИ КОНФЛИКТИ В СИСТЕМАТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО		4	2	
9.1.	Педагогически конфликт – същност и специфика. Причини за възникване			
9.2.	Видове педагогически конфликти			
9.3.	Ценностни конфликти			
9.4.	Етични аспекти на конфликтите във взаимоотношенията. Управление на конфликтите			
Тема 10. ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ В ОРГАНИЗАЦИОННА СРЕДА		4	2	
10.1.	Особености на етичното поведение в образователната организация			
10.2.	Фактори за етично поведение			
10.3.	Основни правила за управление на етичното поведение			

Тема 11. ЕТИЧНИ ОТНОШЕНИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС		2	2	
11.1.	Морални отговорности на учителите към учениците, семейството, колегите и обществото			
11.2.	Развитие на етическата компетентност в българското училище			
Тема 12. ЕТИКА И ЕТИКЕТ		4	4	
12.1.	Етични аспекти на педагогическото общуване			
12.2.	Етика, етикет и протокол в училищното общуване			
12.3.	Етика, етикет, протокол: дефиниране, историческо развитие и основни правила			
12.4.	Вербална и невербална комуникация в образованието			
Тема 13. ОСНОВНИТЕ МОРАЛНИ ВЪПРОСИ И ЕТИКАТА НА БЪДЕЩЕТО		5	2	
13.1.	Ценността на знанието. Етическият дебат за технологиите			
13.2.	Морални проблеми на глобалната мрежа			
13.4.	Нетикет (Интернет етикет)			
13.5.	Етични аспекти на приложението на изкуствен интелект в образованието			
13.6.	Етични насоки за преподавателите относно използването на изкуствен интелект и на данни при преподаване и учене			
Общо:		45	30	

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ

№ по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА¹	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриално оценяване		
1.1.	Курсова работа (по предварително зададена тема)	1	40
1.2.	Казуси	3	30
1.3.	Дискусии	2	30
Общо за семестриалното оценяване:		6	100
2.	Сесийно оценяване		
2.1.	Изпит	1	65
Общо за сесийното оценяване:		1	65
Общо за всички форми на контрол:		7	165

¹ При дисциплини, които завършват с текуща оценка се попълва само т. 1 Семестриално оценяване, съгласно чл.21, ал. 2 от Правилника за оценяване на знанията, уменията и компетентностите на студентите в Икономически университет – Варна.

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Михайлова, К. Научна етика. София: ИК – УНСС, 2023.
2. Михалева, Н., Георгиева, С., Димитрова, С. Административна култура и етика. Варна: „Наука и икономика“, 2021.
3. Благоева, Б. Ценности срещу интереси в политиката (проблеми на теорията). София: ИК – УНСС, 2022.
4. Георгиев, Г. Педагогическа етика. В. Търново: „Фабер“, 2017.
5. Благоева, Б. Записки по етикет и протокол. Учебно пособие. София, 2016.
<https://europartners2007.org/bgn/wp-content/uploads/2017/05/Благоева-Блага.-Записки-по-етикет-и-протокол.pdf>
6. Европейска комисия, Генерална дирекция „Образование, младеж, спорт и култура“, Етични насоки за преподавателите относно използването на изкуствен интелект (ИИ) и на данни при преподаване и учене, Служба за публикации на Европейския съюз, 2022,
<https://data.europa.eu/doi/10.2766/760081>

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Сотирова, Д. Бизнес етика. София: НБУ, 2009.
2. Денкова, Л. Етика. Начален курс. София: НБУ, 2003.
3. Панайотов, Д. Организационно поведение (новите парадигми на човешкото развитие). София: НБУ, 2018.
4. Иванова-Варджийска, Е. Етическо изследване и развитие на етическа компетентност в средното училище. // Етически изследвания (ISSN 2534-8434), бр. 4, кн.1/2019.
5. Минева, С. Що е постмодерна етика? // Етически изследвания (ISSN 2534-8434), бр. 1/2016.
6. Пенчева, С. Изкуствен интелект в образованието – предимства, ограничения и етически аспекти. // Етика. Наука. Образование (ISSN 3033-0068), бр. 1/2023.